

פרוטוקול מס' 17
מישיבת ועדת הכספים
ביום ב', יח' בכסלו תשי"ב-17.12.51,
בשעה 10:30.

==

נוכחים: היו"ר י. גורי;
ק. לוז;
י. בדר;
ש. דיין;
ר. שרי;
מ. קלמר;
י. סרלין;
א. הרצפלד;
י. פורדר;
י. אפרתי;
ח. אריאב;
ז. סוזייף;
א. מ. גניחובסקי.

מוזמנים: שר האוצר א. קפלן;
מ. זגגי - החשב הכללי;
ד"ר ברגמן - הממונה על הכנסות המדינה;
ש. ספיבק - מטעם משרד האוצר.

סדר היום: המשך הדיון על התקציב לשנת 1951/52.

==

הדיון על התקציב (המשך):

היו"ר י. גורי:

נשיאות הכנסת ביקשה, שנעשה את עבודתנו בוועדה בקצב שיאפשר לסיים את הדיון בכנסת ביום ה' ו-ו'. אם לא נספיק לסיים את המלאכה בסוף שבוע זה, תהיה אפשרות לשכת בתחילת השבוע הבא, או בתחילת השבוע שאחריו. חלק גדול מחברי הכנסת אינו מעוניין לשכת בפגרה. חברי הוועדה אינם צריכים לוותר על הסתייגויותיהם, אבל הם מתבקשים לקצר בוויכוח, מה שאינו גורע מערך ההסתייגויות.

מס-מותרות - 10,900,000 ל'י:

י. פורדר:

אני מבין את טענת האוצר, שיש לדאוג לכיסוי התקציב האם ביכולתו של ד'ר ברגמן להביע דעה בקשר לאפשרות של הפיכת מס-מותרות למס-קניות? האם דבר זה יאפשר הגדלה ניכרת של ההכנסה?

היו"ר י. גורי:

באחת הישיבות הקודמות הובעה דעה, שיש להעלות את המכסימום של מס-מותרות עד 75%, ודובר על כך, שאחרי הכנסת תיקון זה, שהוא רצוי אליבא דרבים, ייתכן שידונו על הפיכת מס-מותרות למס-קניות, כי המכסימום הגבוה יאפשר דירוג אחר של המס. אני מציע לא להרחיב בשאלה זו כרגע, ולהשאיר את הוויכוח לדיון נפרד.

ד'ר ברגמן:

מס קניות נמוך יכול להגדיל את ההכנסות. השאלה היא, אם רצוי להניע שוב את המכונה הזאת, שתקפיץ שוב את המחירים. הארצות שהנהיגו מס-קניות עשו זאת בזמן דפלאציה. יכול להיות שתהיה הזדמנות להטיל מס-קניות, כשנגיע לירידת מחירים בארץ ובחול, ואז יהיה מס-קניות נמוך ומס-מותרות גבוה.

ח. אריאב:

מס-מותרות מוטל לא רק על מותרות; הוא מוטל באחוז גבוה על דברים שאינם בגדר מותרות.

היו"ר י. גורי:

עם העלאת המכסימום, תהיה אפשרות לבנות דירוג יותר גמיש של המס. ועדת-המשנה למס-מותרות קיימה ישיבה אחת, ואם איני שועה, היתה זו ישיבה סידורית. האוצר לא הביא עדיין את הצעתו להעלאת המכסימום של המס. ועדת-המשנה תקבל את ההצעה ותדון בה, והיא תביא את המלצותיה לפני הוועדה המלאה.

י. סרלין:

אין טעם להכנס כעת לוויכוח הפרינציפיוני. ד'ר מנדלסון אצ הבטיח להמציא לנו את חלוקת המס לפי קבוצות.

ז. סוזניץ:

מהי ההערכה לשנה הבאה על יכולת ההכנה של מס-מותרות? באוצר קיימת ועדת לענייני מכס, המייעצת לאוצר בכל ענייני מכס. האם לא היה זה נכון לנהוג כך גם לגבי מס-מותרות? מס זה הוא מסובך, וקשור עם ארטיקלים רבים. אני מציע שתוקם ועדה, שישתפו אתה פעולה בענייני מס-מותרות, מורכבת מאותם המוסדות המיוצגים בוועדת המכס, והאוצר יחליט כפי שיחליט אחרי התייעצות עם ועדה זו. קיימת שאלה אצל סוחרים, שהם גובים למעשה את המס מהקונים, והמס נכנס אצלם למחזור, אך לא לחישוב הרווחים. לפעמים מהווה הרווח של הסוחר רק חלק קטן ממס-המותרות שהוא גובה. אולי כדאי לחשוב ברצינות על שאלה זו, אם אין צורך לאפשר גם לסוחר להינות מהרווח שיחול על מס-מותרות?

ח. אריאב:

אני מציע לדון בסעיף זה לאחר שנקבל את התומר מוועדת המשנה.

י. אפרתי:

את הדיון באומדן מס-ההכנסה לא קשרנו בדיון על חוק מס-ההכנסה. אני מציע לנהוג כך גם לגבי מס-מופרות. שאלת החלוקה הפנימית של המס אינה קובעת לגבי התקציב.

היו"ר י. גורי:

ההצעה איננה להתקין לחוק המתוקן של מס-מותרות, אלא להחליט על אומדן מס-המותרות בישיבה הבאה, כדי שחברי הוועדה יוכלו לקבוע את יחסם לשכום זה על יסוד ספציפיקאציות שנקבל.

י. טרלין:

לפי האומדן, מצפה הממשלה בארבעת החדשים
דצמבר - מהץ לאותה הכנסה כמעט, שהיתה
בחדשים אפריל - נובמבר. האם אומדן זה נעשה עדיין בגדר המכסימום של
35%, או שהוא נקבע בהתחשב עם העלאת המכסימום של המס?

ד"ר ברגמן: אומדן זה אינו מתחשב עדיין בהעלאה מעל ל-35%.

מס רכוש עירוני - 1,850,000 ל"י; מס רכוש חקלאי - 300,000 ל"י.

ח. אריאב:

האם נכונה הידיעה ששמעתי עליה, שמטילים
מסים כבדים על אדמה חקלאית הנמצאת בתחום עירוני

ר. שרי:

האם נכון הדבר, שמס רכוש עירוני נגבה לפי
שומה מיושנת? האם האוצר עושה מאמצים להבאת
ההערכה של סכומי השומה למידתה הנכונה? הסכום שנקבע בסעיף "מס רכוש
עירוני" אינו עומד בשום פרופורציה לערך הרכוש ולתקציב המדינה.

מ. קלמר:

מדוע אי-אפשר למצוא הסדר, שהאוצר והעיריות
יגבו את המס הזה במשותף, ואת"כ תהיה חלוקת

הסכומים ביניהם?

היו"ר י. גורי:

שאלת היחסים הפיננסיים בין הממשלה לבין העיריות
עומדת על הפרק מאז קום המדינה. המו"מ בענין
זה טרם נסתיים. בחוק מס-הכנסה המוצע, מוצעת תוספת של 74% מס-הכנסה
לעיריות. אם תבוא רפורמה ביתס ליחסים הכספיים בין הרשות המרכזית
והרשויות המקומיות, ייעשה הדבר לקראת התקציב הבא, ולא בתקציב השוטף.

ד"ר ברגמן:

ההכנסה מהבתים מהווה בערך חצי מההכנסה
הכללית בסעיף זה. ההכנסה מבתים היא פחות

או יותר קפואה, כי על רוב הבתים חל חוק הגנת הדייר, ואין לקוות
לשינוי בשטח זה בשלושת החצאים הקרובים. ההעלאה באה בעיקר ממגרשים.
הערכת המס ממגרשים עולה מדי שנה במובן ארצי לעומת השנה הקודמת, אם
כי ההערכות נעשות ל-5 שנים. אין אפשרות להגיד בוודאות, כמה יגבו
ממקור זה בשנה הבאה. מס זה ישאר, כנראה, קפוא זמן מה, בממדים הנוכחיים.

שאלת הקרקע החקלאי בתחום שיפוט עירוני היא

שאלה קשה. לפעמים נשארים בין סיכון חדש (עירוני) לבין מרכז העיר
שטח הנחשב כחקלאי. האפשרות היחידה שמצאתי עד כה לעזור במקרים כאלה
היא אפשרות של סידור אדמיניסטרטיבי, במקרה של פרדסנים, המעבדים
את פרדסיהם לצורך השגת פרי הדר לייצוא. שאלה זו חשובה בעיקר בסביבת
המושבות, ושם ההפרש בין המס החקלאי והמס העירוני אינו גדול. אם
תבואנה מצד החקלאים תלונות רציניות על הפרשים רציניים, נוכל לעשות
עבורם סידור מיוחד. עד כה היתה אפשרות לתקן את המעוות באופן
אדמיניסטרטיבי.

בולי הכנסה - 1,700,000 ל"י.

שר האוצר א. קפלן:

כדאי לברר בסעיף זה, מהו אומדן ההכנסה מבולים
ומה אומדן ההכנסה ממס-שעשועים. לי נדמה
שסכום זה הוא &&& ברוטו ולא נטו, כפי שנאמר בטעות בישיבה הקודמת.
ברוטו פירושו, ההכנסה כולה, לפני הפרשת החלק המגיע לעיריות.

ד"ר ברגמן:

קשה לעשות סטטיסטיקה מדויקת של אחוז ההכנסה
ממס שעשועים לעומת אחוז ההכנסה ממס-בולים,

כי חלק ניכר של מס-השעשועים נגבה על ידי בולים, והבולים הם אחידים
בשביל מס-שעשועים ובשביל שטרי-חליפים. בשנה הבאה נעבור לשיטה אחרת
של גביית מס-שעשועים, ואז נוכל לעשות סטטיסטיקה מדויקת.

מ. זגגי:

אינה קיימת למעשה חלוקה לסוגים השונים, אולם
הממונה על מס-בולים מוסר בכל פעם רשימה משוערת
על יסוד תביעות העיריות, של אחוז מס-השעשועים. יש לי רשימת הסכומים
ששולמו עד ה-20 בנובמבר, והם מסתכמים בערך ב-25%. בשנה שעברה
לקחנו כחשבון הכנסה של -800,000 ל"י ממס שעשועים, כלומר, 50% מהמס

דמי רשיונות - 1,800,000 ל"י:

א. מ. גניחובסקי: אני מציע להוסיף הכנסה של 500,000 ל"י מרשיונות לתחבורה. אינני מתנגד למכוניות מלבד למכוניות ברכוש הממשלתי, אבל במצב זה, בו הממשלה נותנת דלק למכוניות, וכשהמצוקה בתחבורה גדולה, למרות הבטחותיהם המרובות של שרי התחבורה השונים, יש הכרח להגדיל את דמי הרשיונות בשטח זה. יש בארץ 36,000 כלי רכב, מהם 10,000 מכוניות פרטיות, ו-26,000 כלי-רכב, שבעליהם מרוויחים יפה. אני יודע מה משלמים כעת ~~המדינה~~ דמי רשיונות למכוניות, אבל אני יודע גם את מצוקת הנוסעים באוטובוסים.

שירות השידור, למרות זאת שהוא זול מבחינת ערכו, הוא יותר זול מבחינת התשלום הכספי עבור החזקת מכשיר רדיו. מכיוון שישנם במדינה כ-200,000 מכשירים, מגדילה הצעתי את ההכנסה ממקור זה ב-600,000 ל"י לשנה. אני מבקש להכניס תיקון זה באופן עקרוני, ואם אפשר, גם באופן מעשי לגבי תקציב זה.

י. פורדר: יש הצדקה מסויימת להצעתו של מר גניחובסקי בענין המכוניות, אם כי קשה להגיד שאפשר להוסיף מיד 500,000 ל"י. יש להבדיל ~~בין מכוניות פרטיות~~ בין מכוניות שונות מסוגים שונים, והמטרות להן הן משמעותיות. אם, למשל, לרופא יש מכונית קטנה לביקור חולים, אין לגבות ממנו מס גבוה עבורה. הייתי מציע שד"ר ברגמן יביא לנו הצעה לדיפרנציאציה בנידון זה.

היו"ר י. גורי: קיבלנו פירוט על סוגי הרשיונות לפי החדשים. תשובות על שאלות קיבלנו בישיבה הקודמת. אנו עוברים לסעיף הבא.

הכנסה משירותים - ספרי אחוזה - 2,000,000 ל"י: שירותים שונים - 1,500,000 ל"י

י. בדר: ההכנסה מספרי אחוזה במשך 8 חדשים היתה 995,000 ל"י. כיצד חושב האוצר לקבל בסעיף זה יותר ממיליון ל"י במשך 4 חדשים? אני שואל אותה שאלה גם בנוגע לשירותים שונים.

א. מ. גניחובסקי: סוכם בזמנו שכל ההכנסות מהשיפוט הרבני ייכנסו לאוצר. האם הסכום שנקבע כולל את ההכנסות האלה?

ד"ר ברגמן: האומדנים בסעיף זה הם מתוחים מאד. בכוונה הבאנו השוואת האומדנים האלה עם האומדנים של אשתקד. היחס בין האומדן לבין ההכנסות בחודש נובמבר מתאים פחות או יותר לנסיון מאשתקד. בהכנסה משירותים יש עליה מסויימת, גם בגלל התקדמות האינפלציה במדינה, מפני שאנו חושבים שנוכל להתקדם במהירות הגביה. יכול להיות שהגזמנו במאה אלף לירות, אבל זאת אי-אפשר לקבוע, כי קשה לקבוע מראש את מחזור ספרי האחוזה ואת ההכנסות מבתי המשפט. קשה מאד להעריך מסים, התלוים בגודל המחזור המסחרי.

אחזור לרגע לסעיף "דמי רשיונות". ברור שהתחבורה באוטובוסים היא קריקטורה. על קריקטורה זו הגדלנו את הוצאות ב-15%-25%. המסקנה הראשונה מכך היתה, שיש להגדיל את המס על תעבורה בדרכים, כדי שיהיה שיוויון בין הוצאות האיש שזכה למכונית לבין הוצאות איש אחר. בישיבה הקודמת הבאתי הצעה להגדיל את מחיר הבנזין. זוהי הדרך הפשוטה ביותר, ומקטינה את אי-השיוויון בין הנוסע באוטובוס לבין הנוסע במכונית פרטית. אולם דרך זו מגדילה את הוצאות ההובלה, וזהו גורם אינפלציוני. האנגלים ניסו להבדיל בין בנזין למכונית פרטית לבין בנזין להובלה. אינני יודע אם הם הצליחו; אני בטוח שזה לא יצליח כאן. האפשרות היחידה היא, להגדיל את המס על מכוניות פרטיות, בהבחנה בין סוגי המכוניות. התעוררה השאלה של מטרת השימוש במכונית. אם בעל עסק משתמש במכונית לצרכי העסק, הוא משלם למעשה רק מחצית דמי-הרשיונות, כי הוא יכול לנכות הוצאות עבור מכונית לעסק ממש-ההכנסה. למעשה קיימת הבחנה בין המס על מכוניות לצרכי עסק ובין המס על מכוניות לצרכי תענוג. כל מה שנעשה בשטח זה לא ישפיע כמעט על תקציב זה. בשנת 1950 היה המס על רשיונות למכוניות 6 ל"י; בשנת 1951 עלה המס והוטל בגובה של 18 - 84 ל"י, ולמעשה הוטל בגובה של 36 - 84 ל"י. יש מציעים להטיל מס של 36 - 138 ל"י; אחרים

ל'י. האמור שיזאציה של המכונות האמריקאיות היא כל כך יקרה כיום, שהסכום של 800 ל'י לא יהווה 40% מההוצאות. ברור שישנה התנגדות חזקה לכל ההצעות הללו. מס מהכונניות מכניס היום - 400,000 ל'י ברוטו. אם נגדיל אותו ל- 168 ל'י, הוא יכניס - 800,000 ל'י; אם נגדיל אותו עד ל- 300 ל'י, הוא יכניס - 1,200,000 ל'י; אם יתקנו את הדירוג, והמכסימום יהיה 800 - 840 ל'י, הוא יכניס - 2,500,000 ל'י. כל שינוי לא יתן כמעט שום דבר השנה, כי הוא לא יתגשם לפני פברואר.

היו"ר י. גורי: האם תבוא הצעה להעלאת המס הזה בשלב יותר מאוחר?

שר האוצר א. קפלן: שר התחבורה הגיש לאוצר הצעה להכפיל את המס של לדמי רשיונות.

א. מ. גניחובסקי: מהו הסכום של 40 ל'י שמקבל מבקר המדינה?

י. בדר: העיריות משלמות סכום זה למבקר המוניציפאלי, ומכיוון שמבקר המדינה הוא המבקר המוניציפאלי, הוא מקבל את הסכום הזה.

גביות על חשבון הלוואות ורכוש ממסלתי והכנסות מרביית - 5,750,000 ל'י:

היו"ר י. גורי: האם הסכום הנ"ל מתחלק לשלושת הסוגים?

י. בדר: האם נוכל לקבל מחר רשימה, הכוללת מקורות מדויקים יותר של סוגי הלוואות, מאיזה תקציב הן ציתנו, הרבית וכו' ? אני מביע אותה משאלה בנוגע לתשלום הלוואות ורביית, בסעיף "הוצאות".

ח. אריאב: האם הרכוש הממשלתי כולל גם את נכסי המדינה ונכסי האפוסטרופוס?

שר האוצר א. קפלן: סעיף בדבר נכסי האפוסטרופוס יובא הנה במיוחד, לא בקשר עם התקציב.

מס שבח מקרקעים - 1,400,000 ל'י:

י. פורדר: הייתי רוצה לשמוע על התפתחות המס הזה. תחילה לקח האוצר בחשבון סכום גדול, אח"כ סכום קטן יותר, וכעת שוב סכום גדול.

ד"ר ברגמן: הואיל ובשנתיים הראשונות המס הוא גבוה בהשוואה עם הרווח, אין האנשים ממהרים למכור את המקרקעים מיד לאחר שקנו אותם, ולכן היתה האטה מסוימת בהכנסות. ייתכן שהאומדן בסעיף זה נתון בטפק.

י. בדר: באיזו מדיה משפיעה ההכרחת המס הזה על הורדת ההכנסות מספרי אחוזה? האם הרווח בסעיף זה אינו יוצא בהפסדו?

ד"ר ברגמן: אילו היינו יודעים על מקרי ההכרחה היינו תופסים אותם. ישנה העלמה במידה מסוימת, אבל אנו תופסים לאט לאט את המקרים האלה. קשה לעקוב אחרי כל מקרה. אני מתאר לעצמי, שההכרחה מספרי אחוזה אינה כה גדולה, כי אינני חושב, שאנשים, המשלמים כסף רב, מוכנים לעשות זאת בלי לרשום את ההעברה בספרי האחוזה.

שר האוצר א. קפלן: במשך כל השנים ניסו להקטין ולהכריח את שני המסים. האנשים מודיעים על סכומים יותר קטנים. המעריך הממשלתי, מטיבו, מעריך תמיד בפחות מהמחירים בשוק. בארץ מקובל לשלם חלק גדול מהכסף במזומנים, ולא בצ'ק, כפי שנהוג בארצות האנגלו-סכסיות. אולם האימפליקציה של ד"ר בדר, שבגלל מס שבח מקרקעים מפסידים בספרי אחוזה, אינה נכונה.

ש. דיין:

מתקבל על הדעת, שהקונה והמוכר באים בדברים ביניהם כדי לרמות את הממשלה. מדוע לא תגבה הממשלה את המס מבלי להתחשב במה שהקונה והמוכר אומרים?

י. סרלין:

הממשלה מעריכה את הנכסים. המחיר המוצהר איננו קובע. בימי האנגלים נהג מעריך ממשלתי להעריך את הנכס, והיום עושה זאת ועדה, המעריכה בדרך כלל ביותר מהמחיר המוצהר. כשלא היה מס-שבח-מקרקעים, היה כדאי לאנשים להגיע לידי הסכם ביניהם ולרמות את הממשלה. כיום הקונה אינו יכול להרשות לעצמו להרוויח משהו על ידי הקטן מסי האחוזה, כי אח"כ יפסיד במס שבח מקרקעים. בתקופה אינפלציונית, מס שבח מקרקעים אינו אלא מס אינפלציה. אם מישהו קנה לפני שנה נכס, והוא מוכר אותו השנה, ההפרש במחיר אינו רווח אלא תוצאה מהאינפלציה.

ד"ר ברגמן:

אם יוטל מס רווחי הון, מס זה אינו אלא מס לתקופת מעבר.

י. סרלין:

אם כן, כשנגיע למס רווחי הון אנו בהצעה אחרת.

ר. שרי:

המעריכים בטאבו מתקרבים פחות או יותר לערך הנכסים בשוק החופשי. נדמי לי שהאנשים העובדים במשרדי ספרי האחוזה בהערכה הם עמוסים עבודה, ודרגתם ומעמדם טעון תיקון רב, כי הם עוסקים במטריה העדינה ביותר. מאחר שהם מהווים מקור הכנסה, יש לתקן את תנאי עבודתם.

ד"ר ברגמן:

אם אני איני סבור שהקונה והמוכר יכולים כיום לעשות ביניהם קנוניה כדי לא לשלם את המס. אדם הרואה את עניניו לזמן ארוך לא ייכנס לקנוניה כזאת. בגלל האינפלציה רוצה כל אחד לקנות ולא למכור. השתדלנו לתקן את המצב בעזרת מעריכים אולם בכ"ז מעלימים סכומים, באחוז המתקבל על הדעת. במס שבח מקרקעים קובע גם מחיר הקניה וגם מחיר המכירה. לדעתי הרבה יותר קשה לתקן חוק בזמן אינפלציוני מאשר לתקן את האינפלציה. הקושי הוא בזה, שההפרש בין מחיר הקניה ומחיר המכירה אינו תמיד רווח, וחלק ניכר ממנו מהווה רווח על הנייר. אולם דוקא בקשר למגרשים טענה זו אינה מוצדקת, כי הרווחים בשטח זה הם כה גדולים, שאין כל יחס בין התנודות הרגילות של המחירים לבין התנודות במחירי המגרשים. מס רווחי הון מהקפיטל נובע יותר מהתפתחות הארץ מאשר מן התנודות האינפלציוניות.

מצבם של מעריכי הטאבו דומה למצבם של כל הפקידים העוסקים במסים. משכורתם קטנה ממשכורת אנשים העובדים במשרדים אחרים, תנאי עבודתם קשים, ודירוס גרוע. אני בטוח שמצב זה לא יתוקן במהרה. בכל שבוע מתפטר אחד מהפקידים המנוסים. כל התלונות על דחיות בעבודה ועל פיגורים לא תהיינה מוצדקות כל עוד לא יתוקן מצבם של העובדים האלה, כל עוד לא תתוקן האינפלציה ולא יתוקן המצב הפיסקאלי שלנו.

היו"ר י. גורי:

שמענו שפקידים אלה מקופחים מבחינת הדירוג, תנאי עבודתם וכו'. יש חוסר הגיון בכך, שדוקא הפקידים העוסקים בסעיפי הכנסה יקופחו. יש לתקן את מצבם גם מבחינת הצדק הפשוט וגם מבחינה זו שקיפוחם יוצר פירצה הקוראת למישהו.

שר האוצר א. קפלן:

כשסידרו את דירוג עובדי המדינה, רצה האוצר להראות דוגמה לאחרים, וכתוצאה מכך נוצרו קימוצים וקיפוחים גדולים באוצר, הרבה יותר מאשר ביתר המשרדים. הנהלת המשרד לא יצגה במקרה זה את המשרדים האחרים של המשרד במידה מספקת, כי היא דאגה לאוצר ג'כ. אנו עומדים לפני הבעיה של השוואת דרגותיהם של עובדי האוצר לדרגות עובדים אחרים. חלק מהפקידים צריך לקבל דירוג יותר טוב. אך לא האוצר לבדו קובע את הדירוג, כי אם מכונה כבדה למדי, המורכבת משלבים אחדים. יש קשיים, אולם ענין זה יסודר במשך הזמן. במחלקות אלו של האוצר אי-אפשר, אם הפקידים רוצים לסיים את עבודתם, לסגור את הספרים בשעה הקבועה, כי עומס העבודה הוא רב, עכ"פ על חלק מהפקידים. עומס העבודה גדל בהרבה בשנים האחרונות, ללא ששוואה עם אפשרות ונוחיות העבודה שהועמדו לרשות האוצר. הצענו להגדיל את תקציב האוצר ב-2,400,000 ל"י, ואת מספר הפקידים ב-700 איש, מזה 500 איש רק במס ובמס-הכנסה. תנאי הדיוור של העובדים הם גרועים ביותר. קיימת תמיד התנגדות בין האוצר כאוצר לבין הוצאות משרד האוצר. מכיוון שמספר הנישומים גדל במשך הזמן ביותר מ-300%, אפשר להגדיל את מספר הפקידים.

ודוקא ד'ר ברגמן חשש, מה יגידו על כך, שהאוצר משלם 2,000 ל'י עבור חדר. בתל-אביב יושבים 200 איש ב-40 חדר. אנו מנהלים מו'מ בקשר לצריפס, וייתכן שבעוד חודש יהיו לנו צריפים אחדים.

מס עזבון - 100,000 ל'י:

שר האוצר א. קפלן: אני מוכן להמציא לוועדה סקירה קצרה בכתב על מס עזבון. ב-6 החגשים הראשונים קיבלנו כ-60,000 ל'י. לפעמים מקבלים את המס הזה אחרי שנים אחדות.

הכנסות שונות - 850,000 ל'י:

היו'ר י. גורי: אני מבקש פירוט בסעיף זה.

הכנסות להוזלת מצרכים היוניים - 5,000,000 ל'י:

י. פורדר: אני מבקש לקבל אינפורמציה על שיטת הסובסידיות. האם הסכום הזה מופיע כאן בסעיף כולל, או שישנן כאן הכנסות ~~הכנסות~~ שונות? אני מבין שההכנסות בסעיף זה בחלק של המזון הן יותר גדולות, ומשתמשים בחלק מן הכסף להוזלת מצרכים מסויימים. מהי הסובסידיה ללחם? האם ישנה ביקורת של האוצר על החישובים בסעיף זה? האם סעיף זה נוגע רק למשרד למסחר ותעשייה, או גם למשרדים אחרים?

י. בדר: סעיף זה כולל גם את החשבון הכולל של משרד החקלאות, בשטח המזונות, וגם את קרן ההשוואה שהיתה במשרד המסחר והתעשייה, וכן גם הכנסות נוספות. הייתי רוצה לקבל חומר מדויק בסעיף זה, באותה צורה שאנו מקבלים חומר מדויק מן האוצר. בלי החומר הדרוש לא נוכל לדון בסעיף זה. הייתי מאד רוצה לקבל פירוט בסעיף זה. שר האוצר אמר פעם, שהמומחים המשפטיים של האוצר בדקו את היסודות החוקיים של מסי היתר ואת החשבון המסחרי של העסק הזה.

שר האוצר א. קפלן: חומר זה נמסר בכתב לוועדה.

י. בדר: אני לא ראיתי, בוודאי באשמתי. אני מבין שנקבל בסעיף זה אותו סוג אינפורמציה, שקיבלנו בסעיפים הקודמים. מה היתה ההכנסה הקודמת? מאיזה סעיפים היא נובעת? וכו'.

היו'ר י. גורי: אנו נקבל את החומר המודפס. רצוי שכל החומר יובא מחר, כדי שנוכל לסכם את הדיון.

א. מ. גניחובסקי: האם ברור הדבר, ששום פקיד אינו מתקבל על חשבון סעיף זה, כפי שהוחלט פעם? יש אומרים, שדורשים ממישהו שקיבל טחורה לשלם סכומים לקרן ההשוואה 3 חדשים לאחר שקיבלה. האם זה אפשרי?

ז. סוזייף: האם מתנות-מזונות, שנתקבלו בשנה זו ובשנה שעברה מארה"ב, נכללות בסעיף זה?

שר האוצר א. קפלן: באופן רשמי לא קיבלנו מתנות, כי אם קיבלנו מצרכים במחיר נומינאלי. אנו מכרנו את המצרכים במחיר המלא, וההכנסה מהם נכנסה לסעיף זה.

ז. סוזייף: אני יודע מתוך ההסיון, שישנם מצרכים רבים, שבקשר אליהם יש החלטה מראש של הממשלה ביחס לקרן ההשוואה. אולם ישנם מקרים רבים, בהם הפקיד היושב במשרד, כשהוא רואה לפניו מספר חשבונות, משווה את המחיר הרשום בהם למחיר היקר ביותר. מתקבל הרושם, שדבר זה נעשה לא על סמך חוק או לפי החלטה מחושבת מראש, אלא משום שקל לקחת את המחיר הגבוה, ~~ההכנסה~~ ומפני שהצרכן ישלם.

שר האוצר א. קפלן: הצרכן ישלם בין-כך. השאלה היא, לאן הולך הכסף.

ז. סוזיף: יש להכניס סדר בענין זה, פי הדבר מכנים דמורליזאציה בין קהל הסוחרים. יש לי רושם שהצד המשפטי של התוספות האלה הוא לקוי מאד, וכי הממשלה מתקשה בגביית המסים האלה. אם מאחורי הממשלה עומד חוק ברור, היא יודעת כיצד לגבות את המסים המגיעים לה. דוקא בסוג זה של הכנסות משתדלים שלא לנקוט באמצעים, שהממשלה רגילה לנקוט בהם כשהיא גובה מה שמגיע לה. אני מבקש להבהיר נקודה זו. אני מצטרף לשאלה בדבר הפקידים בסעיף זה.

י. פורדר: בוודאי ידוע שבאנגליה, הארץ הקלאסית בשטח הסובסידיות, ישנה ביקורת ~~ב~~ חריפה על השיטה הזאת. מה עמדת הממשלה באופן עקרוני בשטח זה? האם היא חושבת להמשיך בשיטת הסובסידיות?

שר האוצר א. קפלן: ישנה ועדה ממשלתית, שמתפקידה לייעץ ולהתייעץ בקשר לקיום הכלליים של שיטת הסובסידיות. ועדה זו מורכבת מב"כ המשרדים, המייצגים את היצרנים. בתחילת דצמבר היתה התייעצות ארוכה בין נציגי משרדים אלה בענין הסובסידיות. הקו הכללי שנקבע הוא זה: (א) להתחשב בעליית הוצאות הייצור בשעת קביעת המחירים; (ב) להתחשב בקביעת הסכום הכולל, העומד לרשות הסובסידיות בסעיף זה. המסקנה מקו זה הוא, שהסובסידיות הולכות וקטנות. בשנה שעברה קבענו סכומים ניכרים לסובסידיות, ואם כי שמרנו על מחירים זולים, היה הפרש גדול בין מתיר הקרן לבין מחיר ההוצאה לשוק. אני מציע שהוועדה לא תדרוש לפרסם את המספרים האלה, כי הדבר יכול להכניס אותנו לסכך מיותר. לדאבונו ~~בשנת 1950~~ אין לנו אפשרות רבה לפעול בשטח זה, כי בשנה שעברה נעזרנו בעודפים, שהיו תוצאה ממצב כלכלי מסויים. עם שינוי המצב הכלכלי בעולם, ישנו חיפוש אחר מזון, ואין עודפים. נעזרנו בסכומים ניכרים למדי מקרן ההשוואה. העלינו את המחירים של מצרכים מסויים, והורדנו את המחירים של מצרכים אחרים. למשל, את הקמח הסטנדרטי מכרנו בפחות ממחיר הקרן, והעלינו את מחיר הקמח הלבן. השאלה החוקית שנתעוררה כאן בנדקה, וכדאי לשמוע את חוות דעת המבקר על כך. הוא הגיע למסקנה, לאחר התייעצות עם עורכי-דין, שהדבר חוקי. כנראה שנעמוד בשנה הבאה לפני הכרח של קביעת סדרים חדשים בשטח זה. בשנה הבאה יהיו הסכומים בסעיף זה קטנים יותר, משני צדי התקציב. אילו היינו רוצים לשמור על הדרך בה הלכנו עד כה, היה הדבר עולה לנו במיליון ל"י לחודש. קל לתבוע הוספות על חשבון המדינה. מחירי החלב, למשל, עלו מ-5 פר' עד 33 פר' לליטה. הנסיון ליצור קרן השוואה פנימית הוא קשה ביותר. עד כה נתנו סובסידיה גדולה מאד לחלב, וייתכן שנצטרך לבטל חלק ממנה.

י. פורדר: אני מבקש שנקדיש, אחרי הדיון על התקציב, ישיבה מיוחדת לבירור הבעיה הזאת.

שר האוצר א. קפלן: אני מסכים לכך. זהו סעיף חשוב, שהדיון בו שייך, בעצם, לשתי ועדות, ועדה זו וועדת הכלכלה.

גביות על חשבון ההסכם עם אנגליה - 850,000 ל"י:

הכנסות מקרן הארנונה - 130000 ל"י:

א. מ. גניחובסקי: כמו בשנה שעברה, אני מתנגד להכנסת סעיף זה לתקציב.

א. אריאב: האם נכונה הידיעה, שהכנסות הארנונה תשמנה לתשלום פיצויים רק לאלה שרכושם הניזוק נמצא במדינה, ולא לאלה שרכושם ניזוק, והוא אינו בתוך תחומי המדינה?

שר האוצר א. קפלן: ביקשתי להמציא את תקנון הארנונה. השנה תהיינה הכנסות הארנונה כ-1,000,000 ל"י. יהיו סכומים, שאפשר יהיה להתחיל לפעול בהם, לפי תקנות הארנונה. באופן חוקי איננו יכולים לחוקק חוק על שטחים הנמצאים מחוץ לשטח המדינה, אבל אני חושב שנשלם פיצויים לאנשים שרכושם הניזוק נמצא מחוץ למדינה לא להי

החוק, כי אם אכס-גראציה.

א. מ. גניחובסקי: אני אסתווג בקשר לסעיף זה, משני צדי התקציב.

הכנסות מרשות הפיתוח - 63,000 ל"י:

שר האוצר א. קפלן: הוועדה דרשה, שההוצאות האירגוניות של רשות הפיתוח ושל הארנונה תופענה בתקציב. בנוגע להוצאות רשות הפיתוח ישנו חוק, לפיו עליהן להופיע בתקציב, ובמידה שאינן מופיעות, יש להביאן לכנסת. בסעיף זה יהיה דיון נפרד.

י. בדר: בחוק רשות הפיתוח כתוב, שכל תקציב הפיתוח, לאחר שיאושר על ידי הוועדה, ייכלל בתקציב המדינה. מכל מקום אני מציע, שהכנסות רשות הפיתוח יופיעו מתחת לקו, ביחד עם הכנסות הארנונה.

שר האוצר א. קפלן: תקציב רשות הפיתוח אינו צריך להוות חלק מהתקציב הכללי. אפשר לרשום את הכנסות תקציב הפיתוח מתחת לקו.

הכנסות של מפעלי משרד התחבורה - דואר, טלגרף, טלפון ורדיו - 5,476,000 ל"י; נמלים מגדלי אור ושדות תעופה - 3,963,000 ל"י; רכבות - 2,105,000 ל"י; סה"כ - 11,544,000 ל"י.

א. מ. גניחובסקי: אני מזכיר לחברי הוועדה, שהוחלט להקים ועדה מיוחדת לבירור הסעיף הזה. האיש שהיה צריך לעמוד בראש ועדה זו הוא כיום שר התחבורה. איננו יכולים להחליט בסעיף זה בלי לבררו. אני מבקש שהיו"ר יקבל על עצמו אחריות לכינוס ועדת המשנה.

היו"ר י. גורי: אני חושב שכולנו שותפים לתביעה הגיונית וצודקת זו, אך נוכל לקיימה רק לקראת התקציב הבא. אני מקבל על עצמי לכנס את הוועדה.

י. בדר: אני מזכיר את דרישתי מפני שלוש שנים, שהיה לי רושם ששר האוצר קיבלה בהזדמנות האחרונה בתור משאלה לגבי העתיד, שבקשר לתקציב האפוטרופוס על נכסי נפקדים. אני מבין שלא כל הכנסות האפוטרופוס שייכות לתקציב, כי הן אינן הכנסות המדינה, אלא כביכול הכנסות נפקדים. אולם אותן ההכנסות, שמשתמשים בהן לכיסוי הוצאות האדמיניסטרציה של האפוטרופוס, שייכות הנה. לא ייתכן שמסקנה גדולה, בו עובדים אלפי אנשים, ואשר לו הוצאות מסוגים שונים ~~ההוצאות~~ בסכומים של מיליוני לירות, יעמוד מחוץ לביקורת הכנסת ולא ייכלל בתקציב. אני מציע לכלול בתקציב אומדן של הוצאות האפוטרופוס למשכורות והוצאות אחרות, ולרשום סכום מקביל בתקציב ההכנסות, מתוך כספי האפוטרופוס.

י. פורדר: האם משק התחבורה הוא משק עצמאי סגור, או שהוא מהווה חלק אינטגרלי של התקציב?

שר האוצר א. קפלן: זהו משק סגור, שעליו לא לכסות את הוצאותיו, ולהשתתף בעודפיו בהוצאות הפיתוח. בתוך משק התחבורה יש ענפים שיש להם עודפי הכנסות, ולעומתם יש ענפים בהם יש גרעונות, והעודפים מכסים את הגרעונות. התקציב הכללי אינו מקבל מאומה ממשק זה.

ז. סוזיוף: האם אפשר לעורר כאן את שאלת הצנזורה, באספקט מסויים?

שר האוצר א. קפלן: מר סוזיוף יוכל לעורר את שאלתו בקשר להוצאות.

אני פונה לוועדה בבקשה, לא להעלות כעת בכנסת את השאלה שעורר ד"ר בדר. מיד לאחר הדיון על תקציב זה, בלי קשר עם תקציב השנה הבאה, אביא לוועדה דו"ח והצעת תקציב בקשר לאפוטרופוס. אנו נמצאים כרגע בדיון קשה ומר בשאלת הפיצויים. שאלה זו תועלה, כנראה, על סדר יומה של עזרת-או"מ. רגע זה אינו מתאים לדיון פומבי בשאלה זו. הוועדה תקבל דו"ח בכתב והצעת תקציב. קשה להפריד את עניני האדמיניסטרציה של האפוטרופוס מיתר הענינים, כי האדמיניסטרציה קשורה בהחזקת בתים וכו'.

התקציב האדמיניסטרטיבי בלשכה המרכזית הוא - 10,000 ל"י, אך זה אינו מבטא מאומה, ותהיה זו הונאת דעת הקהל, אם נכתוב סכום זה בתקציב. ביחד עם החזקת הנכסים הכפריים, - כלומר, בחלק הוצאות אדמיניסטרציה ובחלק השקעות - הגיעו הסכומים במשך השנה ל-2,900,000 ל"י. בשנה זו היו השקעות בסך - 1,666,400 ל"י, אך נוסף לכך יש הוצאות מיוחדות. אני מעוניין שבוועדה יקויים דיון מיוחד ומפורט על הבעיות הכרוכות בסעיף זה, ואני מעוניין שתשמעו, מה היה ומה נעשה, בשטחים שונים, וגם בשטחי פרדסים וזיתים. אני חוזר ומבקש, שלא תועלה שאלה זו בכנסת, לא מפני שאני רוצה להסתיר משהו. אני מוכן להעמיד את השאלה על סדר יומה של הוועדה.

ג. גורר:

לפי הנוהג בוועדה, מתקבלות פניות כאלה תמיד.

סיימנו את הקריאה הראשונה של סעיפי ההכנסות. ביום ד' נעמיד להצבעה את סעיפי ההכנסה.

היו"ר י. גורר:

אני מציע שהיו"ר יפנה לנשיאות בבקשה, שלא יהיה דיון על מס-הכנסה השבוע, או דיונים בלתי-הכרחיים אחרים. כן אני מציע שהוא יבקש, שישיבת הכנסת תסתיים מחר בשעה 22:00, ואנו נשב אחרי שעה זו.

י. בדר:

כל הסעיפים, מלבד סעיפים הכרחיים, יוצאו מסדר יומה של הכנסת עד לקבלת התקציב. אשר להצעה

היו"ר י. גורר:

בדבר קביעת ישיבה מחר בערב, ~~אני מבקש~~ ונעילת ישיבת הכנסת בשעה 22:00, הדבר תלוי במהלך הדיון בכנסת. הישיבה הבאה תתקיים מחר בשעה 03:00.

הישיבה ננעלה בשעה 13:30.